

Сторінка молодого вченого

УДК 631.151.2:637.1
© 2010

Л.Ю. Кучер

*Харківський національний
аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва*

** Науковий керівник —
кандидат
економічних наук
О.І. Гуторов*

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА У ПІДВИЩЕННІ ЙОГО ПРИБУТКОВОСТІ*

*Наведено результати вивчення проблеми
інтенсифікації молочного скотарства,
спрямованої на підвищення прибутковості
виробництва й реалізації молока.
Проаналізовано вплив витрат на утримання
1 корови на її продуктивність.*

Зростання прибутковості виробництва й реалізації молока зумовлює необхідність підвищення значення галузі молочного скотарства, яка традиційно займає провідне місце в розвитку аграрного виробництва і забезпеченні населення молочними продуктами. На жаль, статистика свідчить про постійне скорочення обсягів виробництва молока. Отже, на сьогодні проблема підвищення ефективності і виробництва молока залишається досить актуальною і зумовлює необхідність розширеного відтворення галузі у найближчій перспективі. Саме Концепцією наукового забезпечення установами УААН розвитку галузей агропромислового комплексу України в 2011—2015 рр. та Державною цільовою програмою сталого розвитку сільських територій на період до 2020 р. передбачено одним із важливих завдань агро-економічної науки розробку заходів щодо забезпечення беззбитковості виробництва продукції тваринництва та підвищення її економічної ефективності й конкурентоспроможності молочної галузі [1, 2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми інтенсифікації молочної галузі знайшли відображення в наукових публікаціях З.П. Березівського, Н.С. Ляліної, В.В. Мерчанського, Н.В. Оляднічук, М.Ф. Соловйова, Н.І. Шиян та інших учених.

Проте невирішеною залишається проблема підвищення прибутковості виробництва й реалізації молока в підприємствах шляхом науково обґрунтованої інтенсифікації молочного скотарства.

Мета публікації — висвітлити результати дослідження проблеми інтенсифікації молочно-

го скотарства як основного напрямку підвищення прибутковості виробництва й реалізації молока в сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області.

Результати досліджень. Сучасна наука пропонує різні методологічні підходи до вивчення та оцінки інтенсифікації молочного скотарства. В наших дослідженнях рівень інтенсифікації молочної галузі вивчали шляхом аналізу витрат у розрахунку на 1 корову, результативність оцінювали за показником середньорічного надюю молока на корову, а економічну ефективність — через значення рівня прибутку на корову.

Для розрахунку рівня інтенсивності ведення молочної галузі в Чернігівській області та визначення його впливу на результативність й ефективність інтенсифікації галузі проведено групування підприємств, які спеціалізуються на виробництві молока, за величиною витрат у розрахунку на 1 корову (табл. 1). При групуванні виявлено значну амплітуду коливань витрат у розрахунку на корову, що свідчить про значні відмінності рівнів інтенсивності виробництва молока. Показники, наведені у таблиці, засвідчили, що в усіх групах підприємств зі зростанням витрат на корову простежується чітка тенденція до підвищення продуктивності корів. Так, у 2009 р. у господарствах I групи, де в середньому витрачали 815 грн на корову, продуктивність 1 гол. становила 601 кг, а в підприємствах X групи вона була майже у 8 разів вище порівняно з показниками I групи. Але витрати в останній групі порівняно з I були вище ніж у 9,5 раза, тобто темпи зростання витрат перевищували темпи росту продуктивності ко-

1. Групи підприємств Чернігівської області за показником витрат у розрахунку на корову, 2006–2009 рр.

Рік	Показник	Група підприємств за показником витрат на корову, грн										У середньому по сукупності
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
		до 1000	1001—1500	1501—2000	2001—2500	2501—3000	3001—3500	3501—4000	4001—5000	5001—6000	понад 6000	
2006	Кількість підприємств у групі	28	59	70	75	35	23	13	27	—*	—	330
	У середньому витрати на корову, грн	756	1275	1759	2223	2759	3239	3741	5069	—	—	2423
	Продуктивність 1 корови/рік, кг	1314	1531	2312	2778	3248	3584	4300	5146	—	—	3002
	Рівень рентабельності (збитковості), %	19,6	–3,3	–2,4	2,9	–2,2	–3,2	1,0	2,7	—	—	–0,01
	Маса прибутку (збитку) на корову, грн	111	–38	–36	55	–53	–91	33	126	—	—	–1
2007	Кількість підприємств у групі	13	44	65	56	38	26	17	48	—	—	307
	У середньому витрати на корову, грн	658	1287	1766	2213	2787	3243	3793	5401	—	—	3070
	Продуктивність 1 корови/рік, кг	900	1420	2031	2334	2758	3141	3162	4619	—	—	2909
	Рівень рентабельності (збитковості), %	18,1	5,2	21,0	11,3	8,7	24,2	–0,6	22,3	—	—	17,3
	Маса прибутку (збитку) на корову, грн	96	51	299	223	208	732	–21	1140	—	—	476
2008	Кількість підприємств у групі	10	24	36	33	35	31	24	30	24	28	275
	У середньому витрати на корову, грн	876	1300	1803	2260	2682	3221	3736	4535	5472	7514	4019
	Продуктивність 1 корови/рік, кг	921	1439	1677	1857	2161	2684	3045	3379	3846	4883	3009
	Рівень рентабельності (збитковості), %	–11,2	16,9	2,3	1,0	2,5	12,3	5,5	7,4	11,9	1,9	6,0
	Маса прибутку (збитку) на корову, грн	–106	161	39	21	61	371	201	332	637	144	234
2009	Кількість підприємств у групі	7	8	12	27	24	28	26	42	24	50	248
	У середньому витрати на корову, грн	815	1273	1737	2217	2701	3219	3737	4488	5483	7764	4868
	Продуктивність 1 корови/рік, кг	601	891	1673	2270	2247	2589	2841	3384	3535	4832	3387
	Рівень рентабельності (збитковості), %	–11,3	–22,3	9,8	8,1	–5,9	–0,8	3,2	–0,6	–10,6	0,6	–0,5
	Маса прибутку (збитку) на корову, грн	–93	–259	144	132	–143	–23	112	–23	–566	50	–25,2

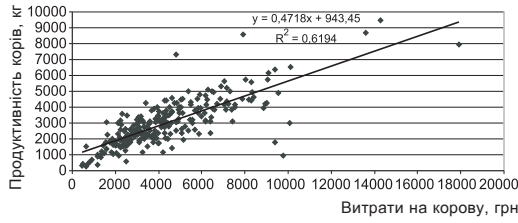
Примітка. У 2006 і 2007 рр. IX і X групи підприємств ми не виділяли, тому за цей період у VIII групу входили підприємства з продуктивністю корів понад 4000 кг.

рів. Аналогічні тенденції мали місце й по інших роках.

Тісна пряма залежність середньорічного надю молока від величини витрат у розрахунку на корову показана на прикладі кореляційно-регресійної моделі (рис. 1). Розраховано, що в 2009 р. збільшення витрат на корову на 1 гривню забезпечило підвищення продуктивності на

0,47 кг. Адекватність представленої моделі підтверджує показник множинного коефіцієнта детермінації (R^2), який становить 0,619, тобто продуктивність корів на 61,9% залежить від витрат на корову (табл. 2).

Отже, за результатами досліджень встановлено, що протягом 2006–2009 рр. кожна додатково витрачена гривня на корову забезпе-

Кореляційне поле залежності продуктивності корів від показника витрат у розрахунку на корову, 2009 р. Позначення: ◆ — продуктивність корів; — — лінійне зображення продуктивності

чувала підвищення її продуктивності на 0,5—0,7 кг. Але, на жаль, з кожним роком приріст надойв зменшується, що пояснюється подорожчанням ресурсів, у першу чергу — кормів.

Аналіз показав, що щільність прямого зв'язку рівня витрат на корову з їхньою продуктивністю характеризується парним коефіцієнтом кореляції (R) у межах 0,67—0,82, який до 2008 р. закономірно зростав. У системі зв'язків між складовими виробництва молока цей показник належить до найбільш стабільних і має високий рівень тісноти зв'язку. Динаміка коефіцієнта детермінації свідчить про те, що рівень на-

2. Результати кореляційно-регресійного аналізу залежності продуктивності корів від показника витрат у розрахунку на корову

Показник	Роки			
	2006	2007	2008	2009
Рівняння прямої	$Y=1095,9+0,6752x$	$Y=688,47+0,6663x$	$Y=717,20+0,5377x$	$Y=943,45+0,4718x$
R ²	0,4457	0,6448	0,6832	0,6194
R	0,6676	0,8030	0,8266	0,7870

3. Групування підприємств Чернігівської області за показником продуктивності корів, 2006—2009 рр.

Рік	Показник	Групи підприємств за показником продуктивності корів, кг									У середньому по сукупності
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
		до 1000	1001—1500	1501—2000	2001—2500	2501—3000	3001—3500	3501—4000	4001—4500	понад 4500	
2006	Кількість підприємств у групі	12	37	51	80	53	31	28	19	19	330
	Продуктивність корів у середньому, кг	733	1256	1739	2194	2740	3224	3704	4274	5404	3002
	Рівень рентабельності (збитковості), %	-61,5	-17,4	-19,7	-11,7	-3,7	0,9	9,0	14,4	9,9	-0,01
	Маса прибутку на 1 корову, грн	-428	-117	-230	-186	-70	23	224	409	449	-1
2007	Кількість підприємств у групі	20	45	66	46	52	21	22	13	22	307
	Продуктивність корів у середньому, кг	664	1327	1722	2211	2707	3254	3778	4235	5545	2909
	Рівень рентабельності (збитковості), %	-42,7	-16,6	-4,5	4,0	8,5	20,0	17,1	17,8	40,3	17,3
	Маса прибутку на 1 корову, грн	-304	-180	-76	76	214	628	635	658	2306	476
2008	Кількість підприємств у групі	15	41	46	50	41	34	14	14	20	275
	Продуктивність корів у середньому, кг	800	1294	1758	2297	2751	3220	3740	4261	5521	3009
	Рівень рентабельності (збитковості), %	-30,8	-21,9	-10,7	2,8	-1,5	-3,6	11,5	24,5	18,0	6,0
	Маса прибутку на 1 корову, грн	-336	-381	-201	77	-57	-162	496	1348	1383	234
2009	Кількість підприємств у групі	14	11	40	38	29	40	25	22	29	248
	Продуктивність корів у середньому, кг	621	1251	1804	2259	2704	3153	3781	4266	5616	3387
	Рівень рентабельності (збитковості), %	-21,8	-33,1	-24,8	-9,6	-11,3	-2,5	-2,8	-2,9	11,6	-0,5
	Маса прибутку на 1 корову, грн	-203	-558	-579	-291	-393	-94	-148	-175	951	-25,2

доїв молока все більше зумовлюється зміною виробничих витрат на корову. Щодо зміни прибутковості, то визначити чітко позначені тенденції виявилось неможливим, за винятком однієї — показники рівня рентабельності й маси прибутку на корову в останній групі завжди перевищували показники I групи. По інших групах ці показники наближені до їхнього середнього значення за сукупністю досліджуваних підприємств, що пов'язано із незначними коливаннями у групах показників собівартості та ціни реалізації 1 ц молока, хоча загальна тенденція полягала у зростанні їх величини зі збільшенням витрат на корову.

Принципово інша ситуація спостерігається щодо формування основних показників прибутковості тоді, коли було згруповано підприємства за показниками продуктивності корів (табл. 3). Результати їхнього аналізу показали, що високий рівень продуктивності молочної худоби дійсно є важливим чинником підвищення прибутковості виробництва й реалізації молока (табл. 3).

Наведені в таблиці дані свідчать про загальну закономірність, за якої із підвищенням продуктивності корів зменшується збитковість і зростають прибутки, а отже, й економічна ефективність виробництва й реалізації молока.

Висновки

Аналіз виявленої залежності середньорічного надою молока від величини витрат у розрахунку на корову та впливу продуктивності корів на прибутковість показав, що раціональ-

на інтенсифікація молочного скотарства на інноваційній основі забезпечує високоприбуткове виробництво й реалізацію молока в сільськогосподарських підприємствах.

Бібліографія

1. Концепція наукового забезпечення установами УААН розвитку галузей агропромислового комплексу України в 2011—2015 роках//Економіка АПК. — 2010. — № 2. — С. 3—14.

2. Державна цільова програма сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року//Економіка АПК. — 2010. — № 7. — С. 3—15.